



**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 17 stycznia 2011 r.

**Pan
Wiesław Kulesza
Wójt Gminy Gródek**

LBI-4101-18-05/2010
P/10/113

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku przeprowadziła w Urzędzie Gminy Gródek (zwanym w dalszej treści „Urzędem”) kontrolę realizacji zadań dotyczących zarządzania środowiskiem w Gminie Gródek w latach 2008-2010 (3 kwartały).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 31 grudnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wójtowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonywanie przez organy gminy Gródek obowiązków w zakresie zarządzania środowiskiem. Pozytywną ocenę uzasadniają w szczególności:

- właściwe planowanie działań dotyczących środowiska,
- uwzględnienie wymogów ochrony środowiska w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- skuteczne realizowanie zadań inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska,
- prawidłowe wydawanie decyzji z zakresu środowiskowych uwarunkowań realizacji inwestycji oraz decyzji dotyczących usuwania drzew i krzewów,
- efektywne i zgodne z przeznaczeniem wykorzystywanie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań ochrony środowiska.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim:

- niesporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko do projektów *Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami*,

- niezaktualizowania *Planu gospodarki odpadami*,
- niewykonania opracowania ekofizjograficznego przed sporządzeniem *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy*,
- niepodejmowania działań zmierzających do wyegzekwowania od podmiotów zajmujących się odbiorem odpadów komunalnych, przedkładania miesięcznych informacji o liczbie zawartych i rozwiązanych umów na odbiór odpadów oraz rocznych informacji dotyczących masy poszczególnych rodzajów odebranych odpadów i sposobu ich zagospodarowania,
- niewykonywania kontroli przedsiębiorców, którym wydano zezwolenia na odbiór odpadów komunalnych.

1. Stosownie do wymogów art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹ (Poś) oraz art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach², sporządzono *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gródek na lata 2008-2011* (uchwalony 29 grudnia 2008 r.) oraz *Plan gospodarki odpadami na lata 2006-2008 z perspektywą w roku 2015* (uchwalony 29 sierpnia 2006 r.). W dokumentach tych, w sposób spójny i kompletny: [1] zdiagnozowano stan środowiska, [2] określono priorytety i cele ekologiczne, [3] wyznaczono zadania związane z ochroną środowiska oraz wskazano terminy ich realizacji i zasady finansowania. Dokumenty programowe stanowiły podstawę do podejmowania działań służących ochronie środowiska przyrodniczego gminy, w tym między innymi czterech rezerwatów przyrody, Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej i obszarów Natura 2000 – Puszcza Knyszyńska i Ostoja Knyszyńska.

Przy opracowywaniu tych dokumentów wystąpiły jednak następujące nieprawidłowości:

- nie sporządzono – zarówno przed opracowaniem *Programu ochrony środowiska* jak i *Planu gospodarki odpadami* – prognozy oddziaływania na środowisko, wymaganej w art. 41 ust. 1 Poś³,
- zarówno w *Programie ochrony środowiska* jak i w *Planie gospodarki odpadami*, nie wskazano mierników umożliwiających ocenę stopnia realizacji zadań,
- wbrew postanowieniom art. 14 ust. 14 ustawy o odpadach nie dokonano aktualizacji *Planu gospodarki odpadami* uchwalonego w dniu 29 sierpnia 2006 r. (zgodnie

¹ Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.

² Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

³ Od dnia 15 listopada 2008 r. – art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.

z powołanym przepisem plany gospodarki odpadami winny być aktualizowane nie rzadziej, niż co cztery lata).

2. W planowaniu przestrzennym uwzględniono wymagania ochrony środowiska. W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek*⁴ uwzględniono wymogi zawarte w art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁵ (zwanej dalej „upzp”), dotyczące między innymi określenia uwarunkowań i zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego. Przed sporządzeniem *Studium* nie wykonano jednak opracowania ekofizjograficznego, wymaganego postanowieniami art. 72 ust. 4 Poś. Ponadto w treści *Studium*, z powodu przeoczenia, nie określono warunków realizacji przedsięwzięć umożliwiających uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska i programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, wymaganych postanowieniami art. 71 ust. 2 pkt 2 i art. 72 ust. 1 pkt 1 Poś.

Analiza postępowań związanych ze sporządzeniem i uchwaleniem obowiązujących trzech miejscowych *Planów zagospodarowania przestrzennego* wykazała między innymi, że:

- przed ich sporządzeniem wykonano opracowanie ekofizjograficzne (art. 72 ust. 4 Poś) oraz prognozę oddziaływania na środowisko (art. 17 pkt 4 upzp),
 - określono w nich rozwiązania niezbędne do zapobiegania powstawaniu zanieczyszczeń (art. 71 ust. 1 Poś),
 - określono granice wszystkich ustanowionych obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000,
 - wskazano kierunki rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej.
3. Gmina skutecznie realizowała zadania określone w *Programie ochrony środowiska* i *Planie gospodarki odpadami*. Zmodernizowano gminną oczyszczalnię ścieków, wybudowano 1.273 m kanalizacji sanitarnej w miejscowości Waliły-Stacja (co spowodowało, że liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji wzrosła do 59,2%). Selektywną zbiórką odpadów komunalnych objęto 79,5% gospodarstw znajdujących się na terenie gminy (liczba umów o odbiór odpadów wzrosła z 1.438 w 2008 r. do 1.729 w 2010 r., tj. o 20,2%). Rozpoczęto budowę 38 przydomowych oczyszczalni ścieków.

⁴ Uchwalonym w dniu 28 czerwca 2002 r. i zaktualizowanym w październiku 2006 r.

⁵ Dz. U. Nr 80, poz. 717, ze zm.

Przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz sporządzono *Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Gródek w latach 2008-2032*. W okresie objętym kontrolą odebrano i przekazano do utylizacji 66,91 Mg wyrobów zawierających azbest (26% azbestu do unieszkodliwienia w latach 2008-2012).

4. Pan Wójt wywiązał się z obowiązku sporządzenia i przekazania Zarządowi Powiatu Białostockiego i Radzie Gminy Gródek sprawozdania z realizacji, w latach 2007-2008, *Planu gospodarki odpadami*, nałożonego postanowieniami art. 14 ust. 12b pkt 4 i ust. 13 pkt 1 ustawy o odpadach. Opracowano także raport z realizacji Programu ochrony środowiska (obowiązującego w latach 2004-2007). Omówiono w nim między innymi wykonanie zadań przewidzianych do realizacji w tym okresie.

Zgodnie z wymogami art. 162 ust. 6 Poś informacje o rodzaju, ilości i miejscu występowania substancji zawierających azbest przekazywano Marszałkowi Województwa Podlaskiego.

5. W myśl postanowień art. 3 ust. 3 pkt 1-3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶ w Urzędzie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków, zawartych umów na odbiór odpadów komunalnych oraz ewidencję substancji stwarzających zagrożenie dla środowiska.

NIK zwraca uwagę na brak dostatecznego nadzoru nad wywiązywaniem się przez podmioty zajmujące się odbieraniem odpadów komunalnych z terenu gminy Gródek, z obowiązków nałożonych postanowieniami art. 9a ust. 1 i 2 wyżej powołanej ustawy. Na przykład Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „MPO” z Białegostoku nie przedłożyło informacji o liczbie zawartych umów na odbiór odpadów (za maj 2008 r., styczeń i lipiec 2009 r. oraz kwiecień 2010 r.), zaś Przedsiębiorstwo Usługowo-Asenizacyjne „Astwa” z Białegostoku nie dostarczyło rocznych informacji dotyczących między innymi masy poszczególnych rodzajów odebranych odpadów i sposobów ich zagospodarowania.

6. W ograniczonym zakresie korzystano w latach 2008-2010 z instrumentów nadzoru nad realizacją zadań związanych z ochroną środowiska. Upoważniona pracownica Urzędu przeprowadziła sześć kontroli dotyczących przestrzegania przepisów o ochronie środowiska. Nie korzystano z uprawnienia, określonego w art. 8b ust. 1 ustawy

⁶ Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm.

o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, do kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorców, którym wydano zezwolenia na odbiór odpadów, w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem.

W toku kontroli NIK ustalono, że Rada Gminy nie rozpatrywała otrzymanej od Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku informacji o stanie środowiska na terenie województwa podlaskiego w latach 2007-2008, mimo takiego obowiązku wynikającego z postanowień art. 8a ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska⁷.

7. Kontrola wszystkich dziewięciu postępowań zakończonych wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć, wykazała, że warunki określone w tych decyzjach były zgodne z ustalonymi w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek* (wymóg art. 71 ust. 2 Poś). W ośmiu przypadkach odstąpiono od obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a postanowienia w tych sprawach były zgodne ze stanowiskiem opiniujących organów, tj. Powiatowego Inspektora Sanitarnego i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Postanowienie o obowiązku sporządzenia oceny oddziaływania na środowisko wydano w przypadku przedsięwzięcia polegającego na przekształceniu części gminnego wysypiska odpadów komunalnych na punkt zbierania i przeładunku odpadów komunalnych, transportowanych do miejsc unieszkodliwiania. Raport oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, spełniał wymogi określone w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁸.

Prawidłowo prowadzono postępowania w sprawie wydawania pozwoleń na wycięcie drzew. Badanie 10 spośród 279 postępowań wykazało, że: [1] we wszystkich sprawach odstąpiono od naliczania opłat za wycinkę drzew, z zachowaniem przesłanek określonych w art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁹, [2] wszystkie decyzje wydano w terminie określonym w art. 35 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁰, na podstawie wniosków spełniających wymogi zawarte w art. 83 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, [3] w każdym przypadku

⁷ Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287 ze zm.

⁸ Dz. U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.

⁹ Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.

¹⁰ Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.

wydanie decyzji poprzedzono oględzinami nieruchomości i drzew przewidzianych do usunięcia.

8. Racjonalnie wykorzystano środki gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, pochodzące z opłat za korzystanie ze środowiska, przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (130.524 zł). Przeznaczono je na sfinansowanie zadań określonych w art. 406 ustawy Poś, w tym między innymi na modernizację oczyszczalni ścieków (50.000 zł), zakup koszy i pojemników na odpady (34.160 zł) oraz opracowanie aktualizacji *Planu ochrony środowiska*.

Na szczególne podkreślenie zasługuje aktywność Gminy w zakresie pozyskiwania środków z funduszy unijnych. W okresie objętym kontrolą realizowano trzy projekty. W ramach programu „Rozwój Obszarów Wiejskich”, w czwartym kwartale 2010 r., zakończono budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Waliły-Stacja oraz zakończono realizację I etapu rekultywacji gminnego składowiska odpadów, wydając na te cele 809,7 tys. zł, z czego 554 tys. zł pochodziło ze środków unijnych. Ponadto Urząd we współpracy z Nadleśnictwem Waliły oraz Szkołą Podstawową w Gródku prowadził edukację ekologiczną wśród mieszkańców gminy. Między innymi w ramach programu „Operacyjny Kapitał Ludzki” realizował projekt pod nazwą „Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Gródek poprzez edukację ekologiczną”, wydając na ten cel 42,6 tys. zł.

Przedstawiając powyższą ocenę i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) zaktualizowanie *Planu gospodarki odpadami*,
- 2) dostosowanie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy* (przy najbliższej aktualizacji tego dokumentu) do wymogów określonych w art. 71 ust.2 pkt 2 i art. 72 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo ochrony środowiska,
- 3) egzekwowanie od wszystkich podmiotów posiadających zezwolenia na odbiór odpadów komunalnych przedkładania informacji, o których mowa w art. 9a ust. 1 i 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- 4) wykorzystywanie uprawnień wynikających z art. 8b ust.1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w zakresie przeprowadzania kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorców, którym wydano zezwolenia na odbieranie odpadów,

- 5) przekazywanie Radzie Gminy Gródek informacji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska z wnioskiem o jej rozpatrywanie co najmniej raz w roku,
- 6) kontynuowanie działań zmierzających do objęcia selektywną zbiórką odpadów komunalnych wszystkich gospodarstw domowych.

* * *

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wójta, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonaniu wniosków lub o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, przysługuje Panu Wójtowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Z powierzeniem

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up. *[podpis]*
Agata Katarzyna Ciupa
WICEDYREKTOR